

Editorial

La Unió Europea no aconsegueix aturar la pèrdua de biodiversitat

Com és sabut, l'any 2005 la Unió Europea va adoptar el compromís d'aturar la pèrdua de biodiversitat l'any 2010. Escau recordar que fou l'únic ens governamental del món a prendre una decisió d'aquesta magnitud, ja que la resta es proposava un objectiu menys ambiciós: 'frenar el declivi' de la biodiversitat per la mateixa data.

Quatre anys més tard, el mes de juliol passat, l'Agència Europea de Medi Ambient va fer públic l'informe més comprensiu que mai s'hagués dut a terme sobre l'estat de la biodiversitat a la Unió Europea, avaluant l'estat de més d'un miler d'espècies i de més de dos-cents hàbitats protegits per la legislació comunitària en els 25 estat membres. Aquest informe titulat *Progress towards the European 2010 biodiversity target — indicator fact sheet* és accessible a la web de l'Agència Europea de medi Ambient, ha estat elaborat a partir de les dades oficials que els estats membres han facilitat i prepara el balanç definitiu que es durà a terme l'any vinent.

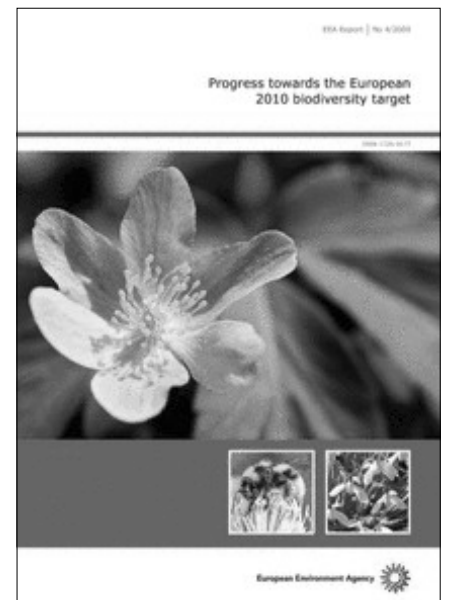
El balanç global que presenta l'informe és negatiu. Ofereix evidències que l'any 2010 no s'aconseguirà aturar la pèrdua de la biodiversitat com s'havia proposat, i que el declivi en molts dels grups d'espècies i hàbitats segueix i seguirà empitjorant, perquè les pressions i els impactes que els causen també ho fan. Concretament, considera que el 65 % dels hàbitats i el 52 % de les espècies de la Unió es troben en un «estat de conservació desfavorable».

Espanya és un dels estats que ofereix un balanç negatiu. Tant per la proporció del que es desconeix, que frega el 50 % en certs indicadors, com per les

tendències negatives d'allò que és conegut. I això malgrat que la designació d'espais naturals com a LICs i ZEPAs ha estat bona en conjunt —amb excepcions de tots conegudes. Concretament, el 35 % dels hàbitats i el 44 % de les espècies sobre els quals es

VI Jornada
CREAF – SCB – ICHN
ATUREM LA PÈRDUA
DE BIODIVERSITAT
3 de desembre de 2009

disposen dades a l'Estat es troben en un «estat desfavorable de conservació», mentre que només un 1 % dels hàbitats i un 12 % de les espècies es consideren «ben conservats». La transformació d'usos del sòl i la fragmentació d'hàbitats semblen ser les causes principals d'aquesta situació. Tanmateix, és de lamentar que l'informe tingui tantes llacunes d'informació i dades errònies pel que fa a l'Estat espanyol, ja sigui amb relació als hàbitats o a les espècies, fet atribuïble, segurament, a que els organismes

(Continua)

The Botanics, núm. 38. Tardor 2009. Royal Garden Edinburgh. 15 p. [Http://www.rbge.org.uk/publications](http://www.rbge.org.uk/publications).

responsables del govern central no varen aplegar, entendre o trametre, a Brussel·les, una informació que, en la majoria dels casos, generen les Comunitat Autònomes.

Les crítiques que la comunitat científica i les organitzacions ecologistes i ambientalistes més prestigioses d'Europa han estat fent els darrers anys a les polítiques impulsades per la Unió Europea estaven plenament justificades. D'una banda hi ha un greu problema d'integració, ja que moltes de les polítiques sectorials amb més incidència negativa, com ara les agràries o d'infraestructures, segueixen causant efectes deleteris en la diversitat biològica europea. De l'altra, resulta que les polítiques de conservació directa són insignificants. Concretament només un 0,1 % del pressupost comunitari es destina a la conservació del patrimoni natural. Si se situen aquests fets en un context de pressions i d'impactes creixents, tant a escala europea com global, el balanç negatiu

que presenta l'informe no pot ser, doncs, cap sorpresa.

Escau recordar que un equip de la Institució Catalana d'Història Natural està treballant, des de fa dos anys, en l'elaboració del primer informe sobre l'estat del medi natural de Catalunya, amb l'objectiu d'oferir una visió panoràmica i comprensiva de l'estat del medi natural del país i de la seva biodiversitat. Amb el suport de l'Obra Social de Caixa Catalunya i la col·laboració d'una cinquantena d'experts d'universitats, centres de recerca, institucions i entitats del país, l'informe proposa un total de 26 indicadors bàsics i més de 50 indicadors parcials. Es preveu que abans d'acabar l'any es presenti la metodologia proposada i el càlcul d'una vintena d'indicadors parcials. Si aquest projecte pot tenir continuïtat, com és d'esperar, l'any vinent es podria oferir una visió de l'estat de la biodiversitat a Catalunya més completa i fiable que la que acaba de fer pública l'Agència Europea de Medi Ambient. ■

Sessions científiques

Sessió inaugural del curs 2009-2010. Evolutionary Agroecology: Applying Evolutionary Theory to Agriculture to Increase Sustainability

La conferència inaugural de la ICHN d'enguany va tenir com a ponent Jacob Weiner, conegut ecòleg vegetal de la Universitat de Copenhaguen. En la seva conferència, el Dr. Weiner va fer un interessant recorregut des dels aspectes més teòrics de l'ecologia evolutiva fins a les seves aplicacions en agricultura sostenible. Començà recordant que la teoria de l'evolució de Darwin fa un èmfasi especial en la selecció entre individus («la supervivència i reproducció dels més ben adaptats»). Bona part de la lluita per la supervivència té lloc, per tant, entre els individus d'una determinada espècie, que competeixen pels recursos, les parelles, etc. Segons aquest punt de vista, però, la selecció natural no sempre resulta positiva per la supervivència de les poblacions o les espècies.

L'autor continuà amb el fet que determinats comportaments d'alguns organismes resulten inconsistents amb la selecció individual i porten a plantejar l'existència d'una selecció grupal. És el cas de la limitació reproductiva o *reproductive restraint*: en moltes poblacions animals, la supervivència només està assegurada si

els individus limiten la seva reproducció; si no, els recursos s'exhauririen i això comprometria el futur de tota la població. Aquest argument presenta problemes, però, davant la teoria clàssica de la selecció natural: aquesta prediria que els individus més egoistes serien seleccionats perquè es reproduirien més, i per tant la població sencera evolucionaria cap a una estratègia més egoista. Això fa que la selecció de grup només existeixi quan la selecció dels individus i de la població van en el mateix sentit, com passa en determinats grups

(Continua)

d'organismes amb relacions de parentiu fortes.

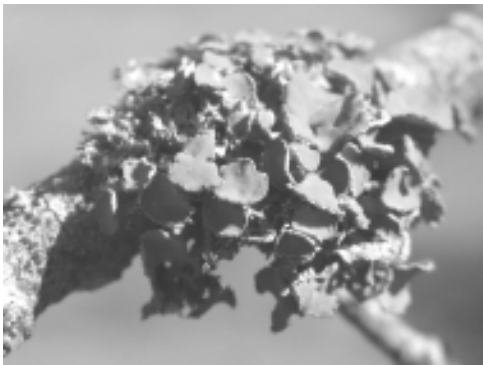
El concepte de selecció de grup pot tenir, tanmateix, avantatges importants en sistemes d'agricultura sostenible. Tradicionalment, la selecció de varietats de conreus s'ha centrat en els organismes més productius. Però el genotipus més productiu a escala individual no té perquè ser el que proporciona la producció més elevada de tota la població. Sovint, aquests individus més productius ho són a costa d'una gran quantitat de recursos que no són a l'abast de tota la població. Això porta a una reformulació del concepte tradicional d'ideotipus o planta comunal, el qual esdevé especialment adequat per a la cerca

de varietats agrícoles que permetin una producció agrícola sostenible. El Dr. Weiner presentà un seguit d'exemples que mostren que la producció total pot ser més elevada si es planten individus poc competitius que si aquests són molt competitius. Ara bé, la plantació d'aquestes varietats poc competitives s'enfronta al problema del control de les males herbes, que podria comportar un ús elevat d'herbicides poc adient per a una estratègia sostenibilista. Segons l'autor, la utilització de densitats elevades en patrons de plantació uniformes pot permetre un control més efectiu de les males herbes que les plantacions tradicionals en fileres i a densitats baixes, sense que això comporti una disminució de la producció. ■

Cursos naturalistes

Biologia i hàbitats dels líquens. Reconeixement dels macrolíquens del Parc natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac

Aquest curs es va realitzar al sector del parc comprès entre el coll d'Estenalles, les roques de la Coca i el Montcau. Es tracta d'un

sector idoni per a l'estudi dels líquens, especialment pel que fa als líquens epífits i als saxícoles. Aquests darrers, a la cara nord del Montcau cobreixen extenses superfícies de roca amb una sorprenent diversitat d'espècies, que van des del conegut *Rhizocarpon geographicum* a espècies ja menys abundants com *Solorina saccata* i *Fulgencia fulgens* propis de les esclètxes entre roques.

Entre les espècies epífites, destaquen les que es troben en les alzines, *Pertusaria amara*, *Parmelia caperata* i *Parmelia sulcata* al troncs, *Ramalina farinacea* i *Ramalina fastigiata* penjant de les branques i el vistós *Teloschistes chrysophthalmus* a l'extrem de les branques seques.

Una selecció de l'elevat nombre d'espècies identificades es podrà trobar pròximament al web de les sortides naturalistes de la Institució, a l'apartat de flora de la sortida El Montcau-canal de les Teixonereres. ■

Sortides naturalistes

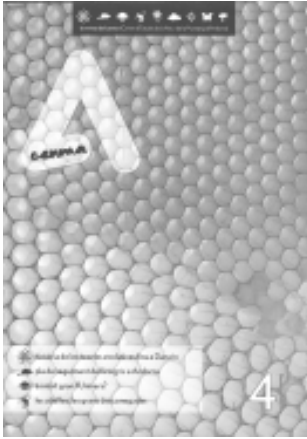
A la pàgina web de les Sortides naturalistes de la Institució s'hi ha afegit recentment una sortida al Cingle Major de la Serra de Montsant. Aquesta sortida proposa un itinerari de 14 quilòmetres que s'inicia i acaba a la Morera de Montsant i que puja a la carena culminar pel grau de l'Agnet i en descendeix pel

grau de Salfores. Conjuntament amb l'itinerari es presenten setze punts d'observació amb la descripció dels seus valors florístics, faunístics, geològics i paisatgístics. Aquesta sortida proposa la visita al Clot del Cirer, un dels indrets més fantàstics del Montsant. ■

Catàleg d'espais d'interès natural i paisatgístic de les comarques gironines.
Diputació de Girona. [Http://www.ddgi.cat](http://www.ddgi.cat).

Cenma. La revista del Centre d'Estudis de la Neu i de la Muntanya d'Andorra, núm. 4. Segon semestre de 2009. 60 p. [Http://www.cenma.ad](http://www.cenma.ad).

Espai de les sortides naturalistes de la ICHN-Bages

Un nou espai web, en procés de construcció prou avançat per mostrar ja l'estructura i hereu del blog de Marta Queralt, presenta i documenta les sortides naturalistes de la ICHN-Bages.

La documentació fotogràfica recollida de cadascuna de les sortides, presentada en

primer lloc com a crònica il·lustrada sobre tot allò que s'ha observat i més, s'organitza també sistemàticament per criteris taxonòmics i geogràfics.

El trobareu a l'adreça [http://ichn.iec.cat/Bages/Espai sortides ICHN Bages/pagina_principal.htm](http://ichn.iec.cat/Bages/Espai%20sortides%20ICHN%20Bages/pagina_principal.htm). ■

Els ocells de Catalunya

La conferència sobre els ocells de Catalunya, el 9 d'octubre passat, a càrrec d'Oriol Oms, va ser una mirada ordenada, sistemàtica i entretinguda a l'extens catàleg d'ocells que podem observar a Catalunya, ja sigui nidificants o només de pas o com a hivernants, acompanyada tothora de la projecció d'excel·lents imatges obtingudes pel propi conferenciant.

Algunes d'aquestes imatges les trobareu al web *El medi natural del Bages*. Oriol Oms va posar un especial èmfasi en explicar-nos els detalls anatòmics que permeten diferenciar espècies semblants, en els cos-

tums i hàbitats de cadascuna de les espècies i en l'evolució de les poblacions. ■

Foto: Oriol Oms

Introducció a la fotografia naturalista

En dues sessions, els dies 15 i 16 d'octubre, Francesc Muntada, presentà les bases de la tècnica i l'estètica de la fotografia digital, amb el bon propòsit d'aplicar-les després a l'obtenció d'imatges de natura. Tots els conceptes fonamentals i pràctics, des de les òptiques dels objectius i què cal controlar per aconseguir imatges nítides i ben exposades, fins als processos de tractament en ordinador i arxiu d'imatges, van ser presentats amb claredat i bons exemples.

També va haver-hi temps dedicat a allò que la fotografia té d'art i que la fa tan atractiva, als criteris més àmpliament acceptats com a agradables i bells en una imatge i a interpretar en quines circumstàncies convé prescindir-ne.

Amb les conferències, tots vam aprendre opcions per millorar la qualitat de les fotos de natura. Esperem que es noti a les imatges de les properes sortides. ■

Sortida a la serra de Busa

L'excursió a la serra de Busa (Solsonès) del 17 d'octubre, amb una setantena de participants, significà l'estrena del curs 2009-2010 de sortides naturalistes guiades de la ICHN-Bages.

La serra de Busa, enlairada entre les valls del Cardener i de l'Aiguadora, té una orografia particular: un extens pla a dalt, de forma suaument sinclinal, amb tot el volt limitat per altes cingleres de conglomerat amb només uns pocs passos practicables. El pla de Busa és habitat, ocupat en part per conreus i pastures i en part per boscos joves, mentre que els vessants sota la cingle-ra són íntegrament forestals amb alzinar a la cara sud, una notable fageda al nord i grans extensions de boscos mixtos de

pi roig, roure martinenc i blada de fulla gran a les orientacions menys polaritzades.

La ruta de l'excursió començà a l'Aigua de Valls per enfilars la pujada per l'obaga de Bastets, creuar la serra i baixar a Valielles. La

(Continua)

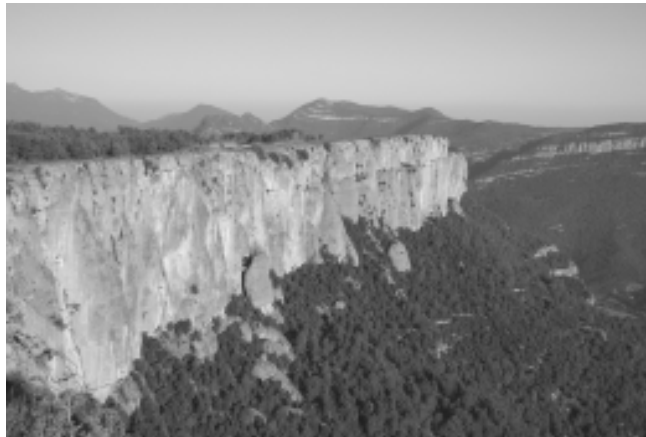
cresta de Bastets, amb els estrats disposats en vertical, contrasta vivament amb l'horitzontalitat del pla de Busa. Prop del mas de Valielles es conserva un reducte de boixos de mida completament arbòria; és una de les arbredes singulars de Catalunya.

Durant tota la pujada pels vessants nord de Bastets i Busa ens fixem en els bolets. En surten molts, entre ells alguns rovellons i fredolics, però menys del que caldria esperar per la data i el lloc, i alguns d'ells ja una mica secs. Tot i així, la collita de bolets permet entretenir-nos en les identificacions i fer-ne una bona exposició en arribar al pla.

Després de travessar tot el pla de Busa, a l'extrem oest es troba el Capolatell. Es tracta d'una porció del pla aïllada per una esquerda profunda i que, durant la guerra del Francès, s'havia utilitzat com a presó natural. S'hi accedeix actualment per una passarel·la sobre l'esquerda. Per si no n'hi hagués prou amb l'esglai de la cinglera, el reduït espai del Capolatell està foradat per un avenc de -115 metres de fondària. El Capolatell domina una panoràmica excel·lent damunt tota la vall de Lord i les serres veïnes del Port del Comte, el Verd, Ensija, Bastets i Rasos de Peguera.

La tornada a la tarda ens mostra la llarga cinglera, impressionant, de la cara sud. Just al marge del capdamunt creix la cargola de roca de Montserrat (*Erodium foetidum* ssp. *rupestre*), que també havíem observat al matí a l'entrar al pla pel grau de Vilamala. Aprofitant l'escalfor de la roca transmesa a l'aire, els voltors planen mandrosament en cercles sobre els nostres caps. Més o menys al punt on la cinglera sud comença a encarrar-se amb la vall d'Ora permet un pas difícil, però franquejable amb l'ajut d'una escala artificial de ferro; és el pas de les Escales. Per aquí baixem fins a Sant Lleir de la vall d'Ora, on ens esperen els autobusos.

L'itinerari a peu ha suposat un reconeixement ben complet de la serra de Busa. ■

Delegació de la Franja de Ponent

La ICHN impulsa la UCEcn a l'Alguer

El 23 d'octubre passat, l'IEC, a Barcelona, va rebre la comissió organitzadora de la segona edició de la Universitat Catalana d'Estiu de Ciències de la Natura, amb una reunió en la qual hi havia membres de l'IEC, de la ICHN i de l'Obra Cultural de l'Alguer.

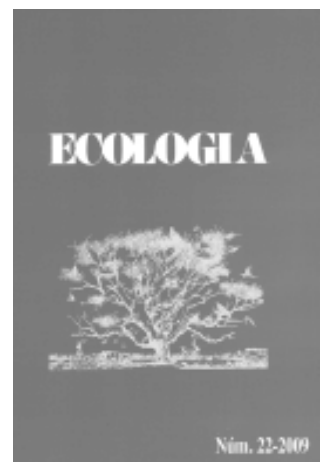
La primera edició de la UCEcn a l'Alguer, celebrada enguany, va gaudir d'un gran èxit de participació i a

l'illa de Sardenya els parcs naturals i la Universitat de Sàsser hi participen activament.

La segona edició de la UCE de Ciències de la Natura tindrà lloc del 6 a l'11 de maig de 2010 amb un ventall de cursos que aniran de la botànica a la gestió de projectes de les organitzacions conservacionistes, anellatge d'ocells a l'illa de l'Asinara o naturalisme subaquàtic a les costes alguereses.

(Continua)

Ecologia, núm. 22-2009.
Publicaciones del O. A.
Parques Nacionales, 2009.
359 p. ISSN: 0214-0896.

Treballs del Museu de Geologia de Barcelona

El Museu de Ciències Naturals de Barcelona, ofereix als socis de la ICHN, de franc (a excepció de les despeses d'enviament), exemplars dels números 4, 5, 7-14 de la revista «Treballs del Museu de Geologia de Barcelona».

Si esteu interessats a obtenir-ne algun, podeu demanar-lo a través de l'adreça electrònica bibmuseuciencies@bcn.cat o del telèfon 93 256 21 84, o bé recollir-lo personalment a la biblioteca del Museu, avisant prèviament per concretar el dia que el podeu recollir.

Fins al desembre els organitzadors accepten propostes de cursos i al gener es donarà a conèixer el programa complet.

Per a més informació, consulteu l'adreça: <http://www.ucenatura.cat> o adreceu-vos a: info@ucenatura.cat.

Naix el Campus Iberoamericà de la Biodiversitat

El Campus Iberoamericà de la Biodiversitat és una iniciativa nascuda de l'Institut de Biodiversitat Tropical i la Universitat Catalana d'Estiu de Ciències de la Natura, amb la participació de la Institució Catalana d'Història Natural i l'ONGD Naturalistes Sense Fronteres.

Es va presentar el juliol passat, a Deltebre, amb un primer curs internacional sobre tortugues marines.

Ara, el Campus ofereix els seus primers cursos que tractaran temàtiques com ara el calibratge dels anelladors d'ocells entre Europa i Amèrica, el Bioturisme, la Recuperació de Fauna Silvestre al Tropic o la Conservació i Gestió d'Ecosistemes Selvàtics.

L'edició d'hivern, en cap de setmana, es farà a l'Aiguabarreig (entre el Segrià i el Baix Cinca) de novembre a febrer, i l'edició d'estiu durant una setmana de juliol al delta de l'Ebre.

El Campus Iberoamericà de la Biodiversitat rebrà professors i estudiants d'Amèrica del Sud que coactuaran amb els catalans al nostre país, després es faran les sessions pràctiques als millors indrets naturals i la fauna de països com ara Veneçuela, Perú o Brasil.

Per a més informació, us podeu adreçar a info@biotropical.org, o bé a <http://www.biotropical.org>. ■

Delegació de la Garrotxa

Ha sortit publicat el primer número de la revista *Collurio*, *Novetats de fauna vertebrada de la Garrotxa*, editat per la delegació de la Garrotxa de la ICHN. Es pot consultar íntegrament a la web de la Delegació: <http://ichngarrotxa.iec.cat/ichngarrotxa/index.php>.

Collurio, *Novetats de fauna vertebrada de la Garrotxa*, neix amb la intenció d'aglutinar zoòlegs i entitats que desenvolupen recerca a la comarca en l'àmbit dels vertebrats, i facilitar la comunicació entre investigadors i l'accés a la informació i les dades. A més, pretén promoure la recerca en aquest àmbit, i el registre de dades que moltes vegades no acaben de publicar-se i queden fora de l'abast de les persones interessades. D'aquesta manera, esperem que la revista contribueixi a

potenciar la recerca en l'àmbit dels vertebrats a la Garrotxa.

El primer número correspon a la recerca que es va desenvolupar l'any 2007. En aquests moments s'està elaborant el número 2 corresponent a l'any 2008. Les citacions i els projectes de recerca que es vulguin publicar en la revista s'hauran de fer seguint les instruccions que consten en les fitxes corresponents (fitxa descriptiva de projecte i fitxa de citació) que es poden consultar en la pàgina web de la delegació de la Garrotxa de la ICHN. ■

Projecte «Papallones diürnes de la Garrotxa»

La delegació de la Garrotxa de la ICHN, ha començat aquest any 2009 un projecte encaminat, entre altres objectius, a poder publicar una monografia dedicada a les papallones diürnes de la Garrotxa. De moment, ja se n'han editat dues: *Les libèl·lules de la Garrotxa* i *Les orquídies de la Garrotxa*.

Històricament, la Garrotxa ha estat un territori molt visitat per lepidopteròlegs d'arreu, alguns amb molt interès per aprofundir en el coneixement de les papallones, d'altres amb l'objectiu d'engrandir les seves col·leccions. En qualsevol cas, la informació recollida durant desenes d'anys fa que el coneixement que se'n té actualment sigui molt alt, sobretot comparat amb altres regions de Catalunya. Cal també afegir en aquest apartat, els seguiments del Catalan Butterfly Monitoring Scheme (CBMS) que s'han desenvolupat al llarg dels últims setze anys a la Garrotxa, amb un total de sis localitats estudiades de les quals tres encara aporten dades actualment. No obstant això, encara queden zones de la comarca poc o gens prospectades i que de ben segur oferiran interessants aportacions en el futur.

EL present projecte està pensat per dur-lo a terme durant els anys 2009, 2010 i 2011. Els objectius són diversos: millorar els coneixements actuals que tenim sobre les papallones diürnes de la comarca de la Garrotxa; formar totes aquelles persones interessades en les papallones i a participar en el projecte (aprendre a identificar-les i conèixer aspectes de la seva biologia i ecologia); realitzar activitats de divulgació (sortides de camp a diversos llocs de la Garrotxa); publicar una monografia sobre papallones dins de la col·lecció «Monografies de patrimoni natural de la delegació de la Garrotxa de la ICHN».

Durant el 2009 ja s'ha començat a treballar i des de la presentació del projecte, a l'abril, s'han programat mensualment, una sessió teòrica (per parlar de les diferents famílies de lepidòpters i com identificar-les) i una sortida de camp a diverses localitats garrotxines. Aquestes sessions de treball han servit per aglutinar tot un conjunt de persones que, o bé ja tenien coneixements previs de papallones o bé eren neòfits en aquest camp, però amb ganes d'aprendre i participar en el projecte global. Aquesta tasca de formació i

de divulgació iniciada aquest any es preveu que segueixi durant el 2010 i que per tant, tothom qui vulgui pugui iniciar-se en el coneixement de les papallones diürnes i adquirir els coneixements bàsics que permetin, després d'un període d'aprenentatge, aportar dades de diferents localitats.

La metodologia que se seguirà té tres branques principals. D'una banda, un treball de recerca bibliogràfica, revisió de col·leccions i buidatge de llibretes de camp i de l'altra, el treball de camp dividit en el que en diem treball expert i treball no expert. Tot això, pensat per desenvolupar-ho en tres anys. Així, durant el 2009 i 2010 es farà el treball de recerca històrica i les tasques de formació, tant a l'aula com en les sortides col·lectives que configuraran la part del treball no expert. El treball expert, executat per persones amb amplis coneixements sobre papallones diürnes es basarà en obtenir dades quantitatives a partir de metodologies especialment dissenyades per a tal objectiu (transsectes lineals, comptatges en prats, seguiments del CBMS, ...) i també visitar aquelles localitats poc estudiades i sense dades. Durant el 2011, aquesta tasca d'omplir buits s'intensificarà tenint en compte que ja hi haurà més persones capacitades per poder realitzar un treball expert i per tant, prospectar noves localitats.

Inicialment, només tindran validesa aquelles citacions que vagin acompanyades d'una fotografia i tot i que pot semblar una tasca feixuga, per un costat s'assegura al cent per cent la determinació, i per l'altre, és una eina amb la qual, les persones que s'inicien en aquest camp, vagin agafant confiança i tinguin una bona mostra fotogràfica de diferents espècies. Per tal de facilitar la comunicació amb tots els participants, al llarg d'aquest any 2009, a través de les eines que ofereix Internet, s'ha creat una galeria d'imatges per facilitar les identificacions i també un fòrum per comentar tots els aspectes relacionats amb les papallones diürnes de la Garrotxa (documents d'interès, fitxes d'espècies, aspectes de biologia, convocatòria de sortides, solució de dubtes d'identificació, ...). També s'ha creat una base de dades específica per al projecte que serà la base per recollir totes les dades

Agenda d'activitats del Museu de Ciències Naturals de Barcelona, octubre-gener de 2010. [Http://www.bcn.cat/museuciencies](http://www.bcn.cat/museuciencies).

Del 29 d'octubre al 31 de maig de 2010, podeu visitar l'exposició **Exploradors: aventura i biodiversitat**, a l'edifici de Zoologia.

Omnicellula, núm. 22, octubre de 2009. Omnicellula - Societat Catalana de Biologia, 2009. 50 p. [Http://scb.iec.cat](http://scb.iec.cat). ISSN: 1696-8107.

existents i les que es vagin recollint durant els anys de prospeccions. De moment, podem dir que a la comarca de la Garrotxa s'han localitzat 141 espècies de papallones diürnes. Algunes són cites antigues i que s'està intentant retrobar (en alguns casos els hàbitats on s'havien localitzat han canviat molt d'aspecte o han estat destruïts) i altres, noves troballes que representen primeres citacions per a la comarca.

Per últim, recordar que es tracta d'un projecte obert a tothom i que no calen coneixements previs, només ganes d'aprendre. Si teniu interès a participar-hi, ja sigui en les sessions teòriques i sortides de camp que anirem organitzant o aportant dades que hàgiu recollit alguna vegada en l'àmbit de la Garrotxa, us podeu posar en contacte amb nosaltres a través del correu electrònic: garrotxa.ichn@iec.cat. ■

IV Seminari sobre patrimoni natural de la comarca de la Garrotxa

El dia 27 de febrer de 2010 se celebrarà, a Olot, el *IV Seminari sobre patrimoni natural de la comarca de la Garrotxa*. Igual que en les anteriors edicions, al llarg de tota la jornada diversos ponents aniran presentant, en curtes comunicacions, els resultats dels treballs que recentment han realitzat o els que actualment estan desenvolupant en l'àmbit de la Garrotxa.

De moment, podem avançar que hi haurà presentacions referents a diversos camps del patrimoni natural: aspectes geoclimàtics sobre el paisatge, boscos madurs, gestió per a la conservació d'espècies de flora amenaçades, la flora del prats, bolets interessants de

la Garrotxa, seguiment de les poblacions de crancs de riu, biologia dels grills, fauna invertebrada del Cabrerès, seguiment de poblacions d'ocells, migració de rapinyaires i alguns temes més que encara estan per confirmar i que en el proper NOTÍCIES ja podrem informar juntament amb tot el programa detallat.

El dia del seminari es donarà a tots els assistents informació bàsica de cada una de les ponències, en format resum, per tal de poder tenir una idea dels aspectes més rellevants dels estudis que es presentin. De la mateixa manera, igual que en les anteriors edicions, durant el 2010 es farà un recull dels treballs presentats al Seminari i se'n farà una publicació. ■

Grup de treball Societat Catalana de Fotògrafs de la Natura

Cicle de projeccions audiovisuals

El divendres 2 d'octubre es va celebrar una de les ja habituals projeccions de fotografia de natura, organitzada per la Societat Catalana de Fotògrafs de Natura, grup de treball de la ICHN.

En aquesta ocasió varem tenir un convidat especial ja que vam tenir el privilegi de visualitzar les fotografies d'Oriol Alamany, un professional que és un referent europeu en el nostre camp. El reportatge que ens va presentar tractava d'un dels seus viatges més recents, l'illa de Socotra a l'oceà Índic, i era la primera vegada que l'exhibia. Val a dir que el públic va omplir de gom a gom la sala Prat de la Riba de l'IEC, i els 95 assistents són el màxim assolit en aquestes projeccions fins aquest moment. La simpatia, l'amenitat i la cordialitat del conferenciant es comple-

mentaren perfectament amb unes imatges sempre especials i plenes de contingut. Es va lamentar que calgués tancar la sala perquè l'horari no donava per a més, i calgué donar per acabat el torn de preguntes. Des d'aquí el nostre agraïment a l'Oriol per la bona estona que ens va fer passar a tots. ■

La següent projecció, el dia 6 de novembre, porta el títol de *Les llums de la nit. De la metamorfosi de la libèl·lula Emperador a la*

Via Làctia sobre l'Illa de Pasqua, a càrrec de Manel Soria. Tindrà lloc a les 7 del vespre, a la Sala Prat de la Riba de l'IEC. ■

100 números del Butlletí de la Societat Catalana de Lepidopterologia

Ha fet un any que la SCL va celebrar els trenta anys de la seva fundació, com a continuadora de la Comissió de Lepidopterologia de la ICHN. Aquest costum tan arrelat de commemorar els números rodons, ara ens porta a veure amb satisfacció el número 100 del *Butlletí* de la SCL, una publicació que té el mèrit d'haver resistit, sense interrupcions, 32 anys de vida.

Una existència que s'ha caracteritzat per una evolució positiva i constant, en el sentit antropològic, aportant progressivament cada vegada més informació i de més qualitat sobre lepidopterologia, bàsicament de Catalunya, intentant de conservar el rigor científic i uns principis d'actuació, inspirats i compartits des de l'inici amb els de la ICHN.

Si fem retrospecció del que ha estat el *Butlletí*, els primers 20 números van ser les *Comunicacions de la Comissió de Lepidopterologia de la ICHN*, escrits a màquina i impresos de forma primitiva, que reflectien les activitats i les recerques, encara migrades, dels membres de la Comissió. A partir del número 21, del gener del 1979, s'anomena *Butlletí de la SCL*, millorant molt tan l'aspecte formal com la informació aportada. Adquireix una estructura de continguts, aportats pels socis, que reflecteixen la vida de la Societat dedicada a la lepidopterologia. Els articles, les recerques breus, la informació bibliogràfica, les revisions de publicacions, les activitats de la Societat i les comunica-

temes tractats, iniciant apartats nous com «Les nostres col·leccions», «Protecció dels lepidòpters» i «Papallones de Catalunya». Aquest últim apartat s'ha conservat, amb poques interrupcions, fins ara.

És a partir del número 81 que el butlletí ha assolit una transformació més destacada, en ser realitzat amb els nous sistemes de composició i impressió, i adquirint un format de continguts modern semblant a les revistes científiques del seu àmbit.

Dels quatre fulls de les primeres *Comunicacions* s'ha arribat a aquest número 100, de 160 pàgines. S'han omplert un total de 4188 pàgines i s'han publicat 883 articles o notes, acumulant un munt d'informació que ha donat un increment notable en el coneixement de la fauna lepidopterològica. Aquestes pàgines són el testimoni de la recerca acumulada, recorrent espais per tot el territori, amb centenars de noves espècies afegides al cens de Catalunya i moltes per a les faunes ibèrica i balear. El 95 % de l'aportació faunística fa referència al territori català, incloent-hi totes les comarques, malgrat que algunes zones han estat molt més estudiades que altres. És el resultat de l'exploració continuada durant anys, buscant els indrets on la diversitat de l'hàbitat ens pot donar més sorpreses, o els llocs menys prospectats, registrant milers de citacions inèdites, de censos i de troballes interessants. En els treballs s'han exposat aspectes biogeogràfics, faunístics o taxonòmics i de la biologia dels lepidòpters, que es desprenen de les recerques empreses. L'estudi dels espais naturals ha estat un dels objectius d'atenció prioritària, amb inventaris lepidopterològics que han completat el coneixement i, per tant, la capacitat de gestió de molts d'aquests espais.

Els treballs exposats en tots aquests anys de *Butlletí* han reflectit els resultats d'activitats lepidopterològiques tan interessants com poden ser els primers temps del Catalan Butterfly Monitoring Scheme (CBMS), o de

cions entre els membres, són els apartats que encara ara es conserven en els darrers números. Aquesta segona etapa, en format A-4 va durar fins al número 50. En el següent, es canvià a un format A-5 i el processador de textos ajudà a millorar-ne l'aspecte i facilità l'augment de material aportat, amb continguts científics més ambiciosos i amb un relligat estèticament més presentable. Amb el número 69, de l'any olímpic 1992, ens trobem amb uns canvis importants, ampliant els

Catàleg del Paisatge de la Regió Metropolitana de Barcelona. Sessió de debat. Document de Síntesi. Observatori de Paisatge, setembre de 2009. 45 p.

les nits de les papallones (Catalan Moth Nights), o bé, donant molts inventaris de comarques, espais naturals o localitats, i han contribuït a la major part del contingut del Banc de dades de Biodiversitat de Catalunya (Biocat), pel que fa als lepidòpters.

El bescanvi del *Butlletí* amb una vuitantena d'altres publicacions europees afins ha donat una àmplia difusió a les dades lepidopterològiques de Catalunya.

El *Butlletí* ha arribat a centenari gràcies a la participació de molts lepidopteròlegs del país, la majoria d'ells aficionats, que han trobat un mitjà d'expressió de la seva activitat i dels seus treballs, molt sovint col·lectius, per oferir-los a la comunitat científica, amb la voluntat de contribuir a un millor coneixement i gestió del patrimoni natural. ■

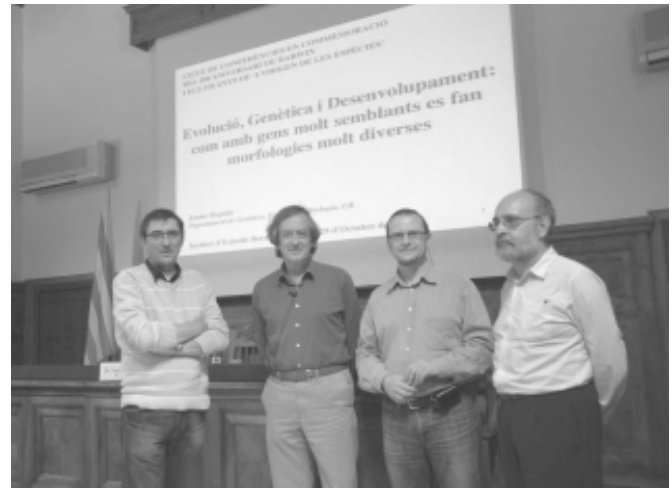
Activitats amb altres entitats

Cicle de conferències en commemoració del 200 aniversari de Darwin i els 150 anys de la teoria de l'evolució

Durant sis sessions repartides en tres setmanes es va organitzar, a Lleida, sota el patrocini de l'Institut d'Estudis Ilerdencs i amb la col·laboració de la ICHN i la Secció de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans, unes jornades sobre aspectes de l'evolució que portaven per títol la cèlebre frase de Theodosius Dobzhansky «Res en biologia té sentit si no és sota la llum de l'evolució». Les xerrades es varen realitzar per commemorar els 200 anys del naixement de Darwin i els 150 de la publicació del seu llibre més conegut *L'origen de les espècies* (i els 200 del naixement de Lamarck, primer a dir que els organismes evolucionaven).

La conferència inaugural va anar a càrrec de Lluís Serra, del Departament de Genètica de la Universitat de Barcelona, que parlà sobre els «Fets i teories en els estudis evolutius». El marc històric de l'evolució va ser la temàtica de la xerrada d'Adrià Casinos del Departament de Biologia Animal de la Universitat de Barcelona titulada «Selecció natural i evolució». Jaume Bertranpetit, de l'Institut de Biologia Evolutiva (UPF-CSIC) s'endinsà més en els aspectes relacionats

amb l'evolució humana sota el prisma de la genòmica, amb la xerrada titulada «Evolució humana: allò que Darwin no sabia». Sobre

els lligams entre la biologia i la informàtica i llurs aplicacions als avenços científicotècnics versà la conferència de Roderic Guigó, del Grup de Bioinformàtica i Genòmica del Centre de Regulació Genòmica (CRG), i a la vegada professor de la Universitat Pompeu Fabra, amb el títol «Complexitat, estructura del genoma i evolució». Andrés Moya, de l'Institut Cavanilles de Biodiversitat i Biologia

Evolutiva de la Universitat de València parlà de «L'evolució dels virus: del laboratori a la pràctica forense» on va fer èmfasi en la casuística tot explicant el cas de la infecció pel virus de l'hepatitis en un hospital valencià i com gràcies a la genètica i a l'anàlisi evolutiu es van poder esbrinar les responsabilitats del contagi. Per concloure, Jaume Baguña, del Departament de Genètica de la Universitat de Barcelona parlà sobre «Evolució, Genètica i Desenvolupament: com amb gens molt semblants es fan morfologies molt diverses».

Les xerrades varen comptar amb una nombrosa assistència (en tots els casos es va superar el

(Continua)

centenar de persones) i els diàlegs i preguntes posteriors varen mostrar l'interès envers l'evolució i pels diferents temes tractats en les sessions.

A més, Adrià Casinos, va fer una sessió al IES Ciutat de Balaguer sobre introducció a

l'evolució, amb un nivell més assequible per a estudiats de secundària.

La valoració del cicle ha estat molt positiva tant pels organitzadors com pels assistents, encoratjant-nos a fer més sovint aquest tipus d'activitat. ■

Congressos i reunions

VI Jornada CREAM-SCB-ICHN. Aturem la pèrdua de biodiversitat

El proper dijous 3 de desembre, tindrà lloc, a la Sala Prat de la Riba de l'IEC, la sisena edició de les sessions conjuntes CREAM-SCB-ICHN, amb el suport del Departament d'Innovació, Universitats i Empresa i l'Institut d'Estudi Catalans. Durà per títol *Aturem la pèrdua de biodiversitat*.

La biodiversitat és greument compromesa arreu del món, però especialment en aquells territoris en què les transformacions provocades per les activitats humanes són més ràpides i intenses, com és el cas de la Unió Europea (UE). L'any 2001, els caps d'estat i de govern de la UE van acordar adoptar mesures per frenar la pèrdua de biodiversitat a Europa l'any 2010, una iniciativa que es va materialitzar cinc anys més tard, quan la Comissió Europea va adoptar la comunicació *Aturem la pèrdua de biodiversitat per al 2010 i més enllà*. Els

objectius són aturar la pèrdua d'espècies, frenar la degradació i destrucció d'hàbitats i ecosistemes i establir les bases per a una explotació sostenible dels recursos naturals.

A pocs dies de l'arribada del 2010, el Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF), la Societat Catalana de Biologia (SCB) i la Institució Catalana d'Història Natural (ICHN) proposen una reflexió sobre la conservació de la biodiversitat a Catalunya. A partir d'alguns casos representatius, o especialment ben coneguts, s'avaluaran l'estat i les tendències de conservació, les principals amenaces conegudes i les mesures proposades des de les administracions per assegurar la conservació i l'ús sostenible dels sistemes naturals del nostre territori.

Us adjuntem el programa complet amb la tramesa d'aquest NOTÍCIES. ■

Legislació

Andorra

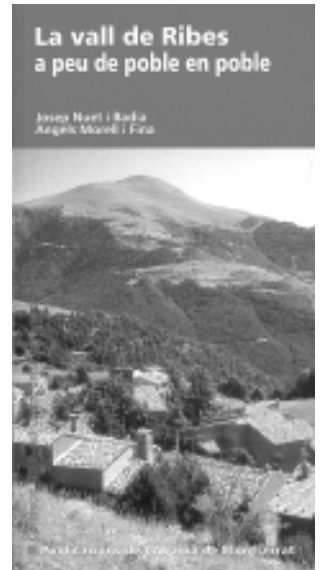
Decret del 7 d'octubre del 2009 d'aprovació del Reglament d'aplicació de la Llei de caça. BOPA núm. 075 del 14 d'octubre del 2009.

Catalunya

EDICTE de 31 de agost de 2009, pel qual es fa pública l'aprovació inicial del Projecte del Pla territorial parcial de les Terres de l'Ebre. DOGC núm. 5457 del 3 de setembre del 2009.

ACORD GOV/138/2009, de 16 de juny, pel qual s'aproven modificacions puntuals de la delimitació de diversos espais de la xarxa Natura 2000. DOGC núm. 5459 del 7 de setembre del 2009.

DECRET 147/2009, de 22 de setembre, pel qual es regulen els procediments administratius aplicables per a la implantació de parcs eòlics i instal·lacions fotovoltaïques a Catalunya. DOGC núm. 5472 del 28 de setembre del 2009. ■

La vall de Ribes a peu de poble en poble. JOSEP NUET BADIA i ÀNGELS MORELL I FINA. És una guia detallada i documentada per a un turisme cultural i naturalista de qualitat.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Preu 18 €. ISBN 978-84-9883-127-6. Comandes i venda per Internet: www.pamsa.cat.

Agenda

Cursos naturalistes

7 i 8 de novembre de 2009. *Fotografiar bolets*, a càrrec de MIQUEL ÀNGEL PÉREZ DE-GREGORIO, micòleg i fotògraf de natura amateur i ALBERT MASÓ, biòleg i fotògraf de natura.

16, 19, 23 i 26 de novembre de 2009. *El món dels cristalls. Iniciació a la morfologia cristal·lina*, a càrrec de CARLES CURTO, conservador de Mineralogia del Museu de Ciències Naturals de Barcelona.

Informació i preinscripció: Secretaria de la ICHN. Carrer del Carme, 47; 08001 Barcelona. De dilluns a divendres, de 12 a 14 h. Demaneu per Isabel Munujos. Tel.: 933 248 582; fax: 932 701 180; a/e: ichn@iec.cat.

VI Jornada CREAM-SCB-ICHN

Dijous 3 de desembre, de 9 a 17.30 h, a la Sala Prat de la Riba de l'IEC. *Aturem la pèrdua de biodiversitat*. Us adjuntem el programa complet amb la tramesa d'aquest NOTÍCIES.

Delegació del Bages

Sortides naturalistes guiades. Programa per al curs 2009-2010

- Dissabte 12 de desembre de 2009, de 7.15 a 20 h. *De l'Ametlla de Mar a l'Ampolla per la punta de l'Àliga* (Baix Ebre).
- Dissabte 16 de gener de 2010, de 8.15 a 20.00 h. *Les mines de variscita de Gavà i el delta del Llobregat* (Baix Llobregat).

Delegació de la Franja de Ponent

- 5 de desembre de 2009, al Campús de l'ETSEA de la UdL (Lleida). *L'Anellatge Científic d'Ocells a Veneçuela. L'experiència a la Selva Ennuvolada*, a càrrec d'ERNESTO FERNÁNDEZ, Universidad Central de Venezuela. Instituto de Biodiversidad Tropical.

Grup de treball Societat Catalana de Fotògrafs de la Natura

Divendres 6 de novembre de 2009, a les 19 h, a la Sala Prat de la Riba de l'IEC. *Les llums de la nit. De la metamorfosi de la libèl·lula Emperador a la Via Làctia sobre l'Illa de Pasqua*, a càrrec de MANEL SORIA.

Amb el suport de

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

fundada el 1899

ICHN
Institut Català
d'Història Natural

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Redacció: ICHN
C. del Carme, 47
08001 Barcelona
Tel. 933 248 582
Fax 932 701 180
A/e: ichn@iec.cat
A/I: <http://ichn.iec.cat>

Imprimeix: IMPREMTA BADIA, SL
Maqueta: Albert Beltran
Dipòsit Legal: B.39829-1995

Recordeu

Fons bibliogràfic de la ICHN:

Podeu consultar el fons bibliogràfic de la Institució a la Biblioteca Montilivi, Universitat de Girona, Àrea de suport a l'estudi i la docència. Horari: tardes de 14.45 a 21.45 h; Tel.: 972 418 290; o a l'adreça d'Internet: http://biblioteca.udg.es/fons_especials/ichn/index.asp.

Han col·laborat en la redacció d'aquest NOTÍCIES:

Jordi Artola, Jordi Badia, Guillem Chacón, Josep Germain, Josep Maria Mallarach, Albert Masó, Josep Nuet, Xavier Oliver, Joan Pino, Delfi Sanuy, Florenci Vallès i Francesc Vallhonrat.